

KOLIBRI

WŁOCHY

Sardynia

Stolica: Rzym

Powierzchnia: 301 230 km²

Ludność: 60 418,7 tys.

Waluta: euro (EUR), 1 EUR = 100 centów

Napięcie: 230 V

Język: włoski

Wiza: wiza nie jest wymagana

Krótką informacja

Magiczna wyspa z niekończącymi się plażami, błękitnymi lagunami i prehistorycznymi wieżami.

Informacje ogólne

Wiecznie zielona kraina charakteryzująca się niezwykle urozmaiconym wybrzeżem, górskim krajobrazem przyjemnie kontrastującym z turkusowym morzem, wspaniałymi plażami i bogatą przeszłością, po której zostało wiele pamiątek w postaci licznych zabytków. Turyści obierają niezwykłą wyspę jako cel swojego urlopu kiedy chcą wypocząć w zaciszu ustronnych miejsc, a także kiedy chcą korzystać z zabawy i rozrywek oferowanych przez gwarne miasta. Dzięki niezwykłemu, wyspiarskiemu klimatowi Sardynia doskonale nadaje się do ucieczki przed codziennością, gdzie turystów budzi jedyne w swoim rodzaju słońce, rozgrzewa ciepły piasek plaż położonych wśród malowniczych klifów, a chłodzi lazurowa, krystaliczna woda doskonale nadająca się do kąpieli. Wyspa słynie z piaszczystych wydm i romantycznych zatoczek pochowanych między sosnowymi zagajnikami oraz wybudowanych specjalnie dla turystów przepięknych kurortów, w których często goszczą wykwintni goście ze świata filmu, muzyki i biznesu. Ogólnie przyjęło się, że na Sardinie zagląдают raczej turyści o zasobnych portfelach, gdyż uchodzi za wyjątkowo drogą wyspę, niemniej bardzo interesującą.

Sardynia to druga co do wielkości wyspa Morza Śródziemnego położona mniej więcej w połowie drogi między plażami Półwyspu Apenińskiego, a niezwykłym wybrzeżem Tunezji. Warunki klimatyczno-krajobrazowe sprzyjają dogodnemu wypoczynkowi, pejzaż urozmaicają głębokie kaniony, bezładne zatoki oraz majestatyczne wybrzeże klifowe poprzecinane piaszczystymi plażami idealnie nadającymi się do kąpieli w turkusowym morzu. Uroku dodają wyspie również niezwykle laguny zwane „stagni”, w których bardzo często można dostrzec zamieszkujące je żurawie, flamingi i kormorany.

Główną cechą wyróżniającą wyspę spośród innych historycznych miejsc jest obecność „nuraghi” – okrągłych, stożkowych, kamiennych wież mieszkalno-obronnych pochodzących z II w. p.n.e., których doliczono się aż 7 tys. Sławne budowle rozrzucone po całej wyspie nie są jedynymi pozostałościami po minionych wiekach, swój wkład w rozwój wyspy włożyli handlujący z nią Fenicjanie oraz wojujący Kartagińczycy, których rządy przerwało pojawienie się imperium rzymskiego. Z tych czasów pochodzą dwa kartagińskie miasta Nora i Tharros, a także niebywały sardyński dialekt pozostawiony przez barbarzyńców i piratów napadających wielokrotnie na wyspę. O Sardinie rywalizowali również Pizańczycy i Genuńczycy, władza nad wyspą trafiła w kolejnych wiekach z rąk papieża Bonifacego VIII do aragońskiego króla Jakuba II. Panowanie Hiszpanów pozostawiło po sobie ślady w architekturze kościołów i pałaców, a także w charakterystycznym dialekcie katalońskim obecnym chociażby w Alghero. Wyspa trafiła później pod panowanie Austrii i księstwa Sabaudii zapisując się na kartach historii jako Królestwo Sardynii. Zagrożeniem dla wyspy były wojska napoleońskie, niemniej losy regionu zostały na jakiś czas rozstrzygnięte w bitwie pod Trafalgarem w 1805 r. w walkach o utrzymanie panowania na morzu przez marynarkę francusko-hiszpańską. Królestwo Sardynii przestało istnieć w 1861 r., kiedy trafiło do zjednoczonych Włoch podobnie jak większość regionów Półwyspu Apenińskiego.

Stolicą „małego kontynentu” jest Cagliari – największe miasto na wyspie łączące w sobie wiele funkcji, począwszy od węzła komunikacyjnego, przez centrum kulturalno-handlowo-usługowe i kurort turystyczny, do zabytkowego ośrodka z wieloma tradycjami. Do Cagliari warto zatem przyjechać z krótką wizytą na zwiedzanie miasta lub potraktować je jako bazę wypadową w zwiedzaniu pozostałej części wyspy i miejsce do plażowania. Turyści zaglądający do miasta w pierwszej kolejności spotykają się z Castello – ośrodkiem średniowiecznego życia, z mrocznymi uliczkami wijącymi się wśród XIII-wiecznych murów, gdzie wznosi się imponująca twierdza Bastione San Remy z niezwykle widokami na miasto, morze i okoliczne laguny. Miejscową katedrę porównuje się do architektonicznej „wieży Babel”, w jej wnętrzach zachwyca kamienna ambona, bogato zdobiony grobowiec oraz prezbiterium ze zbiorem sztuki religijnej. Jeżeli ktoś ma więcej czasu powinien dla niezwykle widoków wspiąć się na Wieżę św. Pankracego i Wieżę Słonia lub przespacerować do Cittadella dei Musei skupiającej na swoim terenie najznamienitsze sardyńskie muzea. Na uwagę turystów zasługuje także wykuty w skale rzymski amfiteatr powstały w II w. n.e. oraz zaskakujące ilością gatunków roślinnych ogrody botaniczne, będące jednocześnie schronieniem przed upalnym słońcem. Kiedy przychodzi czas na plażowanie tłoczno robi się w dzielnicy Poetto z długą, piaszczystą plażą położoną w malowniczej zatoce, która chroni ją przed wiatrem, dzięki czemu plażowanie jest samą przyjemnością, podobnie jak spacer wzdłuż wybrzeża przerywany wizytami w niekończących się tawernach, barach i restauracjach. Poetto gwarantuje również wiele wypożyczalni, w których można zaopatrzyć się w niezbędne do aktywnego wypoczynku deski windsurfingowe, rowery wodne, skutery, leżaki i parasole. Wieczorem śródziemnomorską opalenizną można pochwalić się na Via Manno – najpiękniejszej na Sardynii promenadzie przyciągającej każdego dnia setki spacerowiczów.

Baia Sardinia – znany kurort na wybrzeżu Costa Smeralda, położony nad niesamowitą zatoką Arzachena, słynący z niezwykle plaż mieniących się szmaragdową poświatą. Dostęp do nich zapewniają skalne przesmyki, a kąpiel w lazurowej wodzie w sąsiedztwie malowniczych klifów robi niezwykle wrażenie. Baza turystyczna zorganizowana jest na wysokim poziomie, wypoczynek zapewniają prywatne wille i luksusowe hotele, dobrze można zjeść w wielu doskonałych restauracjach i zrobić zakupy w ciekawych sklepikach. W okolicy kurortu znajduje się wiele dogodnych miejsc do nurkowania z maską i akwalungiem, turyści mogą również skorzystać z niezwykle parku wodnego Aquadream lub wybrać się na rejsy po okolicznych grotach i jaskiniach, w trakcie których można również zażywać kąpeli w błękitnym morzu.

Cannigione – mała, rybacka wioska, która przekształciła się w malowniczy port oraz ciekawy kurort turystyczny otoczony formacjami skalnymi z dostępem do plaż z drobnym, białym piaskiem, położony dodatkowo w uroczej zatoce doskonale nadającej się do uprawiania sportów wodnych takich jak żeglarstwo i windsurfing. Turyści poszukujący spokoju mogą również znaleźć dogodne miejsca kąpielowe z piaszczystymi zatoczkami ulokowanymi w malowniczej zatoce Arzachena. Sardyńską kuchnię można poznać w wielu doskonałych restauracjach i gospodarstwach agroturystycznych, w wolnych chwilach najlepiej wybrać się nad okoliczny zalew z niezwykle florą i fauną. W kurorcie działa wiele szkółek nurkowania i wypożyczalni sprzętu turystyczno-rekreacyjnego, z których warto skorzystać, gdy nadmiar wolnego czasu zaczyna robić się uciążliwy.

Costa Rei – turystów do malowniczego zakątka Sardynii przyciąga ciepłe, lazurowe morze, szerokie, piaszczyste plaże, wspaniałe widoki oraz doskonała baza turystyczna z hotelami o różnym standardzie. Morze Tyrreńskie zapewnia doskonale warunki do żeglowania i windsurfingu, w miasteczku kwitnie życie towarzyskie, w wielu restauracjach pojawiają się znamienici goście ze świata show-biznesu, dlatego wieczory najlepiej spędzać w przytulnych tawernach popijając niezawodne wino Cannonau di Sardegna.

Alghero – fenomenalny kurort łączący w sobie cechy najznamienitszego letniska z niebywałym miastem odznaczającym się historycznym charakterem i katalońskim klimatem pochodzącym z czasów, gdy miastem rządili Hiszpanie. Brukowane uliczki noszą katalońskie i włoskie nazwy, starówkę zdobi siedem historycznych wież, a jednym z ważniejszych zabytków jest imponujący pałac Palazzo d'Albis. W sezonie letnim kurort tętni życiem, dominują w nim hotele o każdym standardzie, dobrze można zjeść w wielu wspaniałych restauracjach i napić się dobrej kawy w wykwinnych kawiarniach. Wieczorne spacer

po Via San Francesco obfitują w niezapomniane widoki na lazurową, morską toń, a romantyczne chwile spędzone na molo i w przepięknym porcie na długo zapadną w pamięć. Alghero to również przyjemna, piaszczysta plaża położona przy sosnowych zagajnikach z widokiem na starówkę i malowniczy port, doskonale zagospodarowana, w południowej części nadająca się na rodzinny wypoczynek dzięki falochronom osłaniającym ją od zatoki. Tłumy turystów wybierają się również na znaną w okolicy piaszczystą plażę Spiaggia di Maria Pia, natomiast chwilę wolnego czasu najlepiej poświęcić na wyprawę do pobliskiej Groty Neptuna.

Olbia – znany ośrodek turystyczny będący jednocześnie portem morskim i lotniczym, centrum kulturalnym oraz nadmorskim kąpieliskiem. Luksusowe hotele gwarantują dogodny wypoczynek, turyści często decydują się na rezydencję w mieście ze względu na bliskość Costa Smeralda – Szmaragdowego Wybrzeża z najlepszymi na wyspie piaszczystymi plażami. Olbia jest idealnym miejscem na robienie zakupów i wieczorne spacerowanie po zatłoczonych bulwarach, a także zdobywanie kulinarnych doświadczeń w licznych restauracjach specjalizujących się w potrawach rybnych. Kurort jest także dogodnym miejscem do uprawiania sportów wodnych i turystyki rowerowej oraz doskonałą bazą wypadową w dalsze części wyspy. W takim miejscu przyjazny klimat, okoliczne piaszczyste plaże i słoneczne dni sprzyjają odpoczynkowi i gwarantują rewelacyjne samopoczucie.

Villasimius – kurort położony na południu Sardynii znany jest z bogatego życia nocnego, licznych barów, dyskotek i dwóch przepięknych, piaszczystych, doskonale zagospodarowanych plaż z leżakami i parasolami, leżących po obu stronach przepięknego cypla, wbijającego się klinem w lazur bezkresnych wód. Turyści unikający tłumów mogą poszukać odludnych miejsc w naturalnych zatokach i błękitnych lagunach rozsiansych po okolicznym wybrzeżu.

Costa Smeralda – raj dla turystów zwany „Szmaragdowym Wybrzeżem”, gdzie nad zjawiskowymi plażami królują śródziemnomorskie, wiecznie zielone krzewy i skarłowaciałe drzewa zwana makią, jałowce oraz dęby korkowe, a lazurowe morze zachęca do kąpieli i nurkowania wśród egzotycznych rybek i koralowców. Luksusowe hotele muszą stosować się do śródziemnomorskich, architektonicznych wymogów, nie bez powodu, gdyż okolica ma uchodzić za jedyną w swoim rodzaju i najpiękniejszą we Włoszech. Najznamienitszy wypoczynek zapewniają niezwykle plaże z drobnutkim piaseczkiem przypominającym w dotyku aksamit, a słońce odbijające się w krystalicznie czystej wodzie tworzy jej szmaragdowy odcień komponujący się z wysokimi klifami wybrzeża i górskim krajobrazem. Najlepsze plaże rozpościerające się na południe od Porto Cervo to Capriccioli, Rena Bianca, Liscia Ruia i Romazzino. Dodatkową atrakcją wyspy dla turystów o zasobnych portfelach jest ekskluzywne pole golfowe Tomba dei Giganti.

Golfo Aranci – idealne miejsce na wypoczynek rodzinny z małymi dziećmi zagwarantowany dzięki plażom z drobnym piaseczkiem, delikatnie wtapiającym się w lazurowe morze. Turyści mogą wypoczywać na bardzo przyjemnych plażach Cala Moresec, Cala Sabina i Cala Sassari, gdzie woda jest spokojna i wyjątkowo ciepła dzięki położeniu w przepięknej lagunie odciętej od otwartego morza. Zatoka doskonale nadaje się dla początkujących windsurferów oraz turystów z zamiłowaniem zgłębiających podwodny świat koralowców, egzotycznych rybek i tajemniczych grot. Niezwykłą atrakcją miejsca jest malowniczo położona latarnia morska Capo Figar, piękne widoki można podziwiać również z okolicznego przylądka, ciekawa może być także wyprawa wynajętą łodzią na pobliską wysepkę Isola di Figarolo.

Isola Rossa – beztrudny i spokojny wypoczynek zapewnia malowniczy kurort położony nad dwoma błękitnymi lagunami doskonale nadającymi się do uprawiania sportów wodnych i nurkowania. Przyjemny deptak, szereg sklepów i restauracji sprawiają, że wypoczynek w tym miejscu staje się letnią sielanką, którą dodatkowo można odczuć leżakując na dwóch plażach z delikatnym piaskiem lśniącym od promieni słonecznych, idealnie komponującym się ze szmaragdowym morzem.

Stintino – kurort budzi zachwyt z wielu powodów, jednym z nich jest przepiękne położenie na malowniczym cyplu La Pelosa zajmującym północno-zachodnią część Sardynii, drugim, niewątpliwie

przyciągającym turystów są najwspanialsze na wyspie plaże charakteryzujące się drobnym, białym piaskiem obmywanym przez turkusowe morze kojarzące się w tym miejscu z najpiękniejszymi i tropikalnymi zakątkami świata. W kurorcie funkcjonuje doskonała baza noclegowa, uprawiać można żeglarstwo, kitesurfing, windsurfing, snorkiling, narty wodne, a także jeździectwo, turystykę pieszą i rowerową. Odpoczynek od plażowania gwarantuje spokojna gra w golfa lub bardziej wymagająca w tenisa ziemnego, w wolnym czasie można zwiedzić portowe Muzeo Tonnara, dwa porty, ciekawą atrakcją turystyczną jest organizowany pod koniec sierpnia wyścig łodzi oraz liczne lokalne święta.

San Teodoro – doskonała baza noclegowa, wspaniała, piaszczysta plaża położona na długiej mierzei zwana La Cinta, przyjemne miejsca noclegowe oraz szmaragdowa woda doskonale nadająca się do uprawiania sportów wodnych. Wolne chwile najlepiej poświęcić na rejsy po okolicznych wyspach oferujące również kąpiele w trudno dostępnych miejscach.

Kuchnia

Świętowanie życia to we Włoszech nic innego jak spożywanie posiłków i picie znacznych trunków. O włoskiej kuchni mówi się, że jest jedną z najlepszych kuchni na świecie, stąd jej wielka popularność w wielu krajach, gdzie lokale z włoskim jedzeniem można spotkać praktycznie na każdym rogu ulicy, a włoskie nazwy własne nie są już tak obce i na dobre zadomowiły się w powszechnym słownictwie. Spaghetti, pizza, ravioli czy lasagna to potrawy, które na stałe zagościły też na stole niejednego domu. Nie tylko takie menu jest domeną wyśmienitej kuchni, w której dominują świeże owoce, zioła, ryby i jarzyny stosowane od wieków przez włoskich kucharzy należące do zdrowej diety, której nie zaszkodzi nawet mały dodatek oliwy. Kuchnia włoska to również wpływy innych kuchni pozostawiające swój ślad dzięki bogatej historii, wyraźnie dominują wpływy francuskie, austriackie czy greckie, chociaż wielu Włochów uważa, że właśnie domowe jedzenie jest tym najbardziej wartościowym. Włosi mają silnie zakorzenione tradycje kulinarne, przez co spożywanie posiłków jest prawdziwym, często bardzo długim, ale jakże smakowitym rytuałem. Obowiązkowe śniadanie prima calzone nie może obejść się bez cappuccino oraz brioche lub cornetto – miękkiej bułki francuskiej nadziewanej dżemem, kremem czy czekoladą, taki posiłek można spokojnie skosztować stojąc przy barowej ladzie. Jeżeli ktoś zgłodnieje od razu sięga po panini – wielkie kanapki składające się z bagietki przełożonej kielbasą, serem i różnorodnymi dodatkami, w zależności od gustu. Bary z takimi kanapkami zwane paninoteca to standardowy obrazek większych miast, zamawia się zwykle tramezzini – gotowe kanapki z białego chleba z różnymi dodatkami lub gorące toste z serem lub szynką i pomidorem. Przed południem najlepiej zamówić coś na wynos w barze tavola calda, wszędzie można też kupić pojedyncze kawałki pizzy. Zapiekanek focacce obłożone serem lub pomidorem ze szpinakiem, wątróbką lub mięsem spotykane są na targach, tak samo jak popularne suppli – zapiekane kule ryżu wypełnione farszem mięsnym.

Obiad – pranzo – zazwyczaj zaczyna się od antipasto – przystawki (mogą nią być surowa szynka prosciutto, gotowana cotto lub wędzona crudo z serem mozzarella) po której następuje kulinarna celebrowanie zupy, risotto lub dania z makaronem zwanych ogólnie il primo, następnie ryba lub mięso, ser, świeże owoce, czyli il secondo i na koniec kawa. Pochłonięcie wszystkich dań zalecane jest wyłącznie turystom z nadmiernym apetytem.

Contorni – sałatki lub warzywa można zamawiać i spożywać osobno, w każdej restauracji można dostać też makaron z sosem pomidorowym – pomodoro lub mięsnym – al ragu, różne pasty, spaghetti z sosem bolońskim lub napoli, risotto czy też tortellini – pierożki z nadzieniem mięsnym lub serowym.

Przebywając na wczasach we Włoszech nie wypada przejść obojętnie obok lodów włoskich – gelato – cieszących się popularnością nie tylko w tym kraju. Lody w wafelku – un cono – można kupić dosłownie wszędzie, a najlepsze gelaterie przyciągają tłumy smakoszy tego cudownego i orzeźwiającego daru niebios. Raj dla podniebienia najlepiej testować w lodziarniach wyrabiających lody na miejscu, zwanych Produzione Propria.

Niezwykle smaczne są chleby wyrabiane w małych piekarniach, Włosi sceptycznie podchodzą do masowych wyrobów artykułów spożywczych, dlatego ich kuchnia ma tak wysublimowany smak, niemniej sery takie jak Bel Paese, Gorgonzola czy Taleggio produkowane są już przez większych producentów.

Cokolwiek nie mówić o pizzy we Włoszech, skąd się wywodzi, smakuje wyjątkowo, inaczej niż w innych krajach szczyjących się jej podawaniem. Pieczona w piecach opalanych drewnem – forno a legna – podawana jest w sposób tradycyjny, na cienkim cieście bez zbędnych udziwnień, które weszły do mody, gdy to smakowite danie stało się powszechne. Pizzerie mogą mieć różny charakter, ale w tych najprawdziwszych można kupić wyłącznie pizzę, napoje i piwo. Obecnie żaden Włoch nie byłby w stanie zliczyć ile gatunków pizzy może zaoferować przeciętna restauracja.

Stołować można się także w „spaghetteriach” oferujących proste dania mączne i makarony spaghetti najwyższej klasy z całym wachlarzem sosów lub w „osteriach” – specjalizujących się w domowych kulinariach restauracyjno-pubach.

Spacerując po włoskich ulicach bardzo często można poczuć aromat świeżo parzonej kawy. Humor można poprawić sobie espresso, caffè lungo – z większą ilością wody, Americano – z domieszką alkoholu, macchiato – podawaną z małą ilością mleka lub caffè late – przypominającą polską białą kawę.

Za Alla spina – piwo z beczki – mogą zabrać się wszyscy miłośnicy tego wspaniałego napoju; popularne piwa to Moretti, Peroni i Dreher, natomiast wódka grappa to mocniejszy trunek pochodzący z Bassano di Grappa w Wenecji Euganejskiej, a za najlepsze włoskie brandy uchodzi Stock. Także wina mają swoje wzmocnione wersje w postaci Martini, Cinzano czy Campari, natomiast po obiedzie dobrze smakuje gorzki drink Amaro lub Amaretto – słodszy z intensywnym smakiem migdałów. Ciekawym doświadczeniem może być skosztowanie gęstej, podpalanej, słodkiej, anyżowej mieszanki z ziarnkiem kawy – Sambuki, w każdym barze można zamówić też Strega – żółty, słodki likier o ziołowo-szafranowym smaku. Włosi popisują się także szerokim wachlarzem win, najlepiej smakują Soaves, Valpolicella i Chianti, w końcu włoskie wina zmieniają każdy posiłek i spotkanie rodzinne w przyjemne wydarzenie towarzyskie. We Włoszech ze względu na klimat uprawia się najwięcej odmian winorośli i produkuje najwięcej wina, niż w jakimkolwiek innym kraju. Każdy region ma swoje specyfiki, głębią smaku wyróżniają się Recioto Amarone i Recioto Amabile robione z suszonych winogron, czołowi producenci to Allegrini, Antinori, Clerico, Bruno Giacosa czy Angelo Gala. Warto zapamiętać takie słowa jak wino czerwone – rosso, białe – bianco i różowe – rose lub rosato, żeby później nie mieć problemu w restauracji z doborem ulubionego bukietu.

Istotne we włoskiej kuchni jest pewne rozróżnienie polegające na przykład na tym, że mieszkańcy północy jedzą pasta – makaron w kształcie wstążek, natomiast południowcy spożywają rurki. Północ słynie z makaronów zrobionych z jajek, często podawane są alla Bolognese – z klasycznym sosem, z chudą cielęciną i pomidorami, przyprawionym marchewką, selerem i prosciutto, natomiast klasyczny południowy makaron produkowany jest masowo i podawany z sosem napoletana, na bazie wieprzowiny. Takich podziałów jest wiele i można je zauważyć w różnych odmianach regionalnych, których we Włoszech nie brakuje.

Kulinarna podróż na Sycylię obfituje przede wszystkim w dania przyrządzone ze świeżych ryb podawanych w najróżniejszych zestawieniach, turyści upodobałi sobie potrawy z duszonych ryb inspirowane kuchnią hiszpańską, rarytasem kulinarnym jest również kawior z ikry cefala zwany bottarga. W większości restauracji można zamówić rozmaite owoce morza, smakowicie prezentuje się na przykład homar opiekany na grillu, doprawiony mirtem i jałowcem. Regionalnym specjałem jest sporych rozmiarów ravioli nadziewane serem i jajkami – culurgiones i kluski przyprawione szafranem – malloreddus. Sycylia słynie ze smacznego, słonego i ostrego sera pecorino Sardo zagryzane wafelkami carta da musica. Nieodłącznym elementem smacznych obiadów jest aperitif w postaci wytrawnego wina Vernaccia, z kolei wieczory najlepiej spędzić przy lampce czerwonego Mandrolasi lub Cannonau di Sargenda. Mieszkańcy wyspy zalecają idealnie komponujące się z rybnymi potrawami białe, wytrawne Torbato oraz Trebbiano Sardo.

Obyczaje

Włochy można scharakteryzować krótko: pizza, telewizja, fiat i piłka nożna, natomiast typowego Włocha rozpoznaje się po urodzie, krzykliwości, gadatliwości i wiecznym uśmiechu. Współczesna Italia pełna jest kulturowych paradoksów, które bardzo często można zauważyć wypoczywając w tej zadziwiającej i pięknej krainie. Powszechnie uważa się, że Włochy to mieszanka zamieszkujących je wielkich rodzin ideologicznych, politycznych i zawodowych. Rodzina jest niezwykle ważna i każda dąży do swojej

suwerenności, można to zauważyć w bezpośrednich kontaktach z tymi impulsywnymi, ale bardzo przemyślnymi i pogodnymi ludźmi. System społeczny jest nieco urozmaicony, niemniej różnice są mało widoczne i polegają na przykład na tym, że marchesi, czyli markizowie są biznesmenami, niektóre klany liczą się w bankowości, a inne rodziny odnoszą sukcesy w produkcji wina. Są też klasy średnie, czyli borghesi i contadini – rolnicy, którzy także tworzą rozpoznawalne grupy. Wszystkich łączy jednak narodowe motto: *fatta la legge, trovato l'inganno* – czyli po uchwaleniu prawa znajdzie się sposób, aby je obejść.

Włosi mają jeszcze jedną cechę, są niezwykle dumni ze swej bogatej historii i kultury, gdyż mają więcej zabytków niż w jakimkolwiek innym kraju wpisanych na Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO, przez co Półwysep Apeniński jest tak tłumnie odwiedzany przez turystów. Dużą rolę w życiu religijnym odgrywa Watykan, a celebrowanie katolickich sakramentów począwszy od chrztu, przez Pierwszą Komunię, obrzędy zaślubin po pogrzeb jest we Włoszech nadal widoczne. Największe uroczystości odbywają się podczas Wielkanocy, kiedy liczne procesje przemierzają ulice miast, Bożego Narodzenia i dnia Wszystkich Świętych. Silne jest także poczucie przynależności do rodziny, miasta i przede wszystkim klubu piłkarskiego czy też własnego domu, można to zauważyć podczas bezpośredniej rozmowy z tymi przemyślnymi ludźmi.

Dobrem narodowym, z którego słyną Włochy jest piłka nożna obecna w każdej sferze życia publicznego i społecznego. Narodowość jest pojęciem abstrakcyjnym, ale kiedy pojawia się football lub kuchnia, to już w grę wchodzi umiłowanie do własnego miasta i tradycji. Nazwy włoskich klubów piłkarskich zna chyba każdy niezależnie od tego czy interesuje się footballiem, czy nie. Rywalizacja w tej dziedzinie podobna jest do innej „obsesji” narodowej czyli opery i bardzo często ma uwarunkowania regionalne, które łatwo można zauważyć przemierzając się z północy na południe. Najważniejsza jest miłość do różnego rodzaju widowisk, pokazów i rytuałów, niezależnie w którym miejscu Włoch mają one miejsce, dzięki temu podkreślana jest wartość życia towarzyskiego, prostoty i przyjemności.

Każdy turysta odwiedzający Włochy musi przekonać się czym jest *passeggiata*, czyli rytuał wieczornego spaceru, randki z pogawędką, flirtem lub nawet plotkowaniem między znajomymi. Na ulicach włoskich miast często można spotkać grupki nie tylko młodych ludzi oddających się esencji włoskiej towarzyskości. Z Włoch wywodzą się właśnie Święto Zakochanych – Walentynki, znane już w starożytności.

We Włoszech do osób młodszych lub rówieśników na powitanie i pożegnanie wystarczy powiedzieć *ciao* – cześć, natomiast do osób starszych *piacere* – coś na zasadzie „miło cię spotkać”, *buongiorno* – dzień dobry lub *buonasera* – dobry wieczór. Na pożegnanie wystarczy rzucić *arrivederci* – do widzenia. Po Włochach już po pierwszym kontakcie widać, że są przyjaźnie nastawieni, gdyż żywiołowo padają sobie w ramiona i przyjaźnie się całują. Włosi uwielbiają także komplementy, więc dobrze jest im powiedzieć czasami coś miłego, choćby dotyczącego zdrowego stylu życia, urody lub dobrego wychowania.

Prawdziwym zwyczajem jest we Włoszech picie *mezzo* – półtoralitrowej karafki winą będącej uzupełnieniem do posiłków, w obyczajowości Włochów picie wina leży w tradycji, niemniej jednak zbyt korzystanie z tego trunku nie leży w dobrym tonie.

Obiady zwykle jada się w restauracjach o nazwie *trattoria* lub po prostu *ristorante*. Warto pamiętać o rachunku – *il conto* i dokładnym sprawdzeniu jego listy, gdyż w wielu restauracjach od każdej osoby pobierana jest dodatkowa opłata za nakrycie *coperto*, a szczegółowy spis zamówionych dań można sprawdzić prosząc o *ricevutę* – szczegółowy rachunek. Oprócz *coperto* pobiera się też dodatkową opłatę za obsługę *servizio* i jeśli nie jest ona wliczona w rachunek przyjmuje się, że wynosi około 10% kwoty do zapłacenia.

Turyści wybierający się do Włoch powinni mieć na uwadze, że tak samo jak w Grecji czy Hiszpanii normalnością jest popołudniowa *sjesta*, kiedy zamykane są sklepy, urzędy i instytucje, na zatłoczonych zwykle ulicach pozostają pojedynczy ludzie, a wszyscy udają się na zasłużony wypoczynek lub bardzo często krótką drzemkę. Podobnie nie należy się dziwić, że dla Włochów najważniejszym wydarzeniem dnia w tym czasie może być spożywanie posiłków, kiedy wszyscy wybierają się na obiad i zostawiają miejsca pracy.

Zwiedzanie kościołów i innych zabytków nie jest mile widziane w koszulkach bez rękawów, krótkich spódniczkach i krótkich spodenkach, dlatego w niektórych świątyniach można dostać jakieś ubranie na wierzchnie okrycie ciała.

Jeżeli turysta chce skorzystać z taksówki powinien znaleźć jeden z postojów, gdyż we Włoszech nie zatrzymuje się taksówek na ulicach.

Włosi z północy kraju są bardziej powściągliwi od mieszkańców południa, niemniej chętnie odpowiadają na pytania, udzielają pomocy, zawsze też poświęcą czas, żeby opowiedzieć zbłąkanemu turyście o mało znanym fakcie z życia historycznej postaci lub przedstawić swoją opinię na jej temat.

Sardynia słynie z hucznie obchodzonego święta Sartiglia, zapoczątkowanego w XI w. przez krzyżowców inscenizujących na wyspie saraceńskie turnieje rycerskie, które z czasem przekształciły się w niezwykle karnawał przyciągający setki zaciekawionych turystów. Święto trwa trzy dni i kończy się w ostatki – na ulice miast wyruszają barwne korowody przebierańców, organizowane są pokazy jazdy konnej oraz turnieje rycerskie. Kulminacyjnym punktem obchodów jest szarża jeźdźców próbujących trafić włócznią w obręcz zwaną „sartiglia”. Liczne imprezy kulturalne trwające przez cały miesiąc związane są również z obchodzonym w Sassari świętem Cavalcata, na które ściągają z całej wyspy setki przebierańców i turystów. Widowiskowe obchody obfitują w wyścigi konne oraz tańce i śpiewy zakrapiane winem, trwające do białego rana. Na wyspę zaplątały się również hiszpańskie tradycje związane z kultem Matki Boskiej Zielnej, podczas których w hucznych uroczystościach biorą udział członkowie cechów kupieckich i rzemieślniczych zwani „gremi”, poprzebierani w tradycyjne, hiszpańskie kostiumy.

Aktywny wypoczynek

Sardynia to raj dla miłośników kitesurfingu, windsurfingu i żeglarstwa, wielu turystów uprawiających te dyscypliny można spotkać niemalże na wszystkich plażach słynących z korzystnych wiatrów. W większych kurortach znajduje się szeroki wachlarz ofert wypożyczalni sprzętu wodnego, motorówek, skuterów i jachtów. Sardynia jest także idealnym miejscem dla miłośników nurkowania ze względu na obecność przepięknych raf koralowych, błękitnych lagun i zróżnicowanego, podwodnego świata. Turyści znudzeni plażowaniem mogą wybrać się również na ciekawe szlaki górskie wyznaczone w okolicy doliny Flumineddu. Trasy prowadzą wzdłuż wybrzeża, bezpośrednio z gór można zejść wprost na piękne plaże Cala Luna i Cala Sisine, by trudy wędrówki zmyć w orzeźwiający morzu. Po drodze mija się malowniczo położone kościoły, zachwycająca jest wędrówka wąwozem Gorroppu, jednym z najgłębszych w Europie. Ciekawe szlaki piesze można znaleźć w najwyższych partiach pasma Gennargentu, chociaż po zboczach Monte Bruncu Spina jeździ się w zimie na nartach. Pobliskie wioski są idealną bazą dla miłośników trekkingu.

Wycieczki Fakultatywne

Nora – ruiny nadmorskiej miejscowości świadczą o historycznym i strategicznym charakterze Sardynii, założyli je Fenicjanie, zamieszkiwali na przestrzeni wieków Kartagińczycy i Rzymianie, a dziś zachwycają turystów podziwiających częściowo zalane wodą miasto. Zachowały się w nim ruiny domów, świątyń, łaźni z mozaikami oraz amfiteatru, spacer po tym miejscu przywołuje czasy bitew morskich, pirackich skarbów i budzi wiele emocji z racji położenie na malowniczym cyplu, o który co jakiś czas rozbijają się fale turkusowego morza.

Su Nuraxi – w trakcie pobytu na Sardynii koniecznie trzeba zobaczyć chociaż jeden „nuraghe”, czyli stożkowy budynek mieszkalno-obronny, jakich na wyspie jest około 7 tys. Najbardziej znany przykład tej tajemniczej konstrukcji znajduje się niedaleko miejscowości Barumini, która dodatkowo otoczona jest ruinami wioski świadczącymi o dawnej świetności miejsca. System podziemnych korytarzy prowadzi turystów przez liczne, budzące grozę zakamarki i umożliwia przejście z zewnętrznych fortyfikacji do wioski. Będąc w okolicy warto poświęcić chwilę na zwiedzenie stożkowatego wzgórza Las Plassas z ruinami XII-wiecznego zamku.

Wyspa Sant'Antioco – na ciekawą wyspę położoną przy południowo-zachodnim wybrzeżu Sardynii można wjechać własnym autem albo komunikacją autobusową dzięki mostowemu połączeniu. Za czasów rzymskich i kartagińskich była to strategiczna baza, o którą stoczono niejedną bitwę. Na wyspę warto

pojechać ze względu na kościół Sant'Antioco z katakumbami udostępnionymi do zwiedzania z przewodnikiem, muzeum archeologiczne, cmentarz punicki poświęcony bogini Tanit oraz niewielki bastion Forte Su Pisu.

Tharros i Oristano – rzymskie ruiny Tharros położone niedaleko miasta Oristano od zawsze przyciągały turystów podróżujących po Sardynii, charakteryzują bowiem wyspę i przywołują na myśl antyczne czasy. Wśród ruin można między innymi obejrzeć pozostałości punickich i rzymskich domów ulokowanych przy robiących wrażenie traktach Decumanus Maximus i Cardo Maximus. Warto do nich zajrzeć po zwiedzeniu miasta. Najważniejszym miejscem po którym koniecznie trzeba pospacerować jest plac Eleonory z Arborei z marmurowym posągiem znanej przywódczyni Sardynii, która stawiała opór Hiszpanom i zapewniła wyspie niepodległość. Jej szczątki znajdują się w kościele Santa Chiara przy Via Garibaldi, a historię niezwyklej postaci można poznać w Antiquarium Arborense – najciekawszym muzeum na Sardynii. Godne uwagi są jeszcze bastion San Cristoforo i katedra o barokowych cechach, zwiedzanie najlepiej zakończyć w którejś z restauracji przy Piazza Roma.

Nuoro – niewielka wioska zasłynęła jako miejsce urodzenia najwybitniejszego sardyńskiego poety Sebastiano Satta, warto do niej zajechać ze względu na przyjemną starówkę z malowniczymi uliczkami oraz niezwyklej promenadę Corso Garibaldi, na której przytulne restauracje serwują kulinarne specjały. W miasteczku działają ciekawe muzea, turystów przyciąga także organizowana pod koniec sierpnia Festa del Redentore na pobliskiej Monte Ortobene, kiedy na ulicach można podziwiać setki Sardyńczyków ubranych w regionalne stroje.

Oliena – turyści znudzeni wygrzewaniem na niebiańskich plażach powinni rozprostować kości na wapiennych urwiskach góry Monte Corassi, gdzie udostępniono zwiedzającym jaskinie i trasy wycieczkowe na szczyty Sopramonte, a także niezwyklej wioskę Tiscali zbudowaną wewnątrz pieczary.

Grotta del Bue Marino – do niezwyklej groty organizowane są wycieczki łodziami z kurortu Cala Ganone, a można w niej podziwiać najróżniejsze lśniące formy skalne przypominające organy, torty oraz ludzkie głowy.

Wyspy La Maddalena i Caprera – na wyspę można dostać się promem z miejscowości Palau, rejs trwa zaledwie 20 min, dlatego na przeprawę ustawia się w sezonie letnim wielu turystów, więc lepiej wcześniej zarezerwować sobie taką możliwość. Sam kurort La Maddalena robi oszałamiające wrażenie ze swoimi zabytkowymi uliczkami rozkładającymi się między Piazza Umberto I i Cala Gavetta. Jeżeli ktoś ma możliwość swobodnego przemieszczania się po wyspie powinien poszukać ustronnych zatoczek z piaszczystymi lub kamienistymi plażami idealnie nadającymi się do pływania i nurkowania z maską. Błękitne laguny potrafią zrobić wrażenie na turystach, którzy widzieli już w swoim życiu niejedno wybrzeże zachwycające swoim pięknem. Sąsiednia wyspa Caprera ma również swój urok dzięki Giuseppe Garibaldiemu – rewolucjoniście, który przyczynił się do zjednoczenia Włoch i pomieszkiwał na wyspie. W dawnym domostwie Casa Bianca można podziwiać muzeum z eksponatami po sławnym wojowniku, natomiast w ogrodzie chwilę zadumy przyniesie czas spędzony przy jego grobie.

Grotta Neptuna – do położonej niedaleko Alghero niezemskiej groty można dostać się rejssem przez zatokę Porto Conte, który kończy się przy Capo Caccia. Turyści mogą zwiedzić imponującą Grotę Neptuna zaskakującą swoją długością, sięgającą w głąb skały z mieniącą się na różne kolory krystaliczną wodą i bajkowymi formami skalnymi.

Najczęściej Zadawane Pytania

Kiedy najlepiej lecieć na Sardinie?

Na letnie wczasy na Sardynii najlepiej wybrać się od maja do października, kiedy temperatury w kraju przekraczają 20°C, najcieplejszymi miesiącami są lipiec i sierpień, kiedy termometry wskazują powyżej 40°C – jest to idealny okres do wygrzewania się na wspaniałych plażach, chociaż osoby źle znoszące

upały powinny mieć na uwadze zbyt wysokie temperatury. Ciepłymi miesiącami są także czerwiec i wrzesień doskonale nadające się na urlopy w bardziej sprzyjających temperaturach powietrza.

Na zwiedzanie sardyńskich zabytków najlepsze miesiące to od kwietnia do czerwca oraz od września do początków listopada, choć ciężko wtedy skorzystać z kąpeli morskich, niemniej nie ma wtedy tylu turystów co w okresie letnim. Planując urlop warto pamiętać o ciekawych, lokalnych wydarzeniach, takich jak Festa del Redentore nieopodal Nuoro na Monte Ortobene (koniec sierpnia), kiedy na ulicę miasta wychodzą setki Sardyńczyków ubranych w regionalne stroje.

Jaka waluta obowiązuje we Włoszech i jakie są orientacyjne ceny?

We Włoszech obowiązuje wspólna dla całej Unii Europejskiej waluta – Euro. Konsekwencją tego są nieco wyższe ceny niż w Polsce, zwłaszcza jeżeli chodzi o posiłki w restauracjach i ceny związane z infrastrukturą turystyczną.

Gdzie i jakie pamiątki kupić na Sardynii?

Doskonałym miejscem na zrobienie zakupów jest Via Roma w Alghero z mnóstwem ciekawych sklepików, w których można nabyć ciekawe pamiątki. Turyści poszukują najczęściej wyrobów ceramicznych, kulinarnych oraz lokalnych win.

Jaki czas obowiązuje we Włoszech?

We Włoszech obowiązuje taki sam czas jak u nas.

Jak poruszać się po Sardynii?

Komunikacja na Sardynii jest stosunkowo dobrze rozwinięta i funkcjonuje sprawnie, niemniej ciężko się nią dostać we wszystkie zakątki wyspy. Czasami lepiej skorzystać z prywatnych przewoźników dysponujących szerszą ofertą połączeń z różnymi miejscami. W trakcie długiego pobytu na wyspie najlepiej zaopatrzyć się w bilet „biglietto turistico” upoważniający do przejazdu autobusami jednej linii. Pociągi jeżdżą do Cagliari, Oristano, Sassari i Olbii, a krajoznawczą kolejką wąskotorową można dojechać między innymi do Nuoro i Alghero. Jeżeli ktoś poważnie myśli o zwiedzaniu wyspy powinien wypożyczyć samochód lub skorzystać w znajdujących się w wielu miejscowościach wypożyczalni skuterów.

Jakie plaże są na Sardynii?

Sardynia ma doskonałe plaże, często sprzątane i dobrze zagospodarowane, a jakość wody przy której są położone jest na wysokim poziomie. Na całym wybrzeżu wyspy można trafić na plaże piaszczyste, żwirowe oraz kamieniste w niektórych zatoczkach kąpielowych, więc lepiej mieć ze sobą na wszelki wypadek obuwie kąpielowe. Prawie całe wybrzeże oferuje wiele ciekawych miejsc do nurkowania, w większych kurortach warto zapytać o szkółki i wypożyczalnie sprzętu nurkowego. Nie brakuje również miejsc z dzikimi plażami, których trzeba poszukać na własną rękę podróżując po wybrzeżu. Najlepsze, piaszczyste plaże znajdują się między innymi w kurortach: Baia Sardinia (piaszczyste plaże mieniące się szmaragdową poświatą), Cannigione (plaże z białym, drobnym piaskiem oraz malownicze zatoczki kąpielowe w zatoce Arzachena), szerokie i piaszczyste plaże można znaleźć na Costa Rei i na całym zjawiskowym wybrzeżu Costa Smeralda będącym rajem dla turystów poszukujących idealnych miejsc do plażowania.

Przy hotelach wyższej kategorii lub w wybranych kurortach plaża jest usypywana sztucznie lub znacznie różni się od typowych plaż miejskich, dlatego wybierając kurort i hotel warto upewnić się do jakiej plaży będziemy mieć dostęp.

Jakie są ograniczenia celne we Włoszech?

Przewóz towarów podlega ograniczeniom ilościowym na zasadach obowiązujących w UE, co oznacza w praktyce, że rzeczy osobiste i sprzęt na własny użytek nie podlega ograniczeniom celnym. W przypadku towarów można wwozić i wywozić do 200 szt. papierosów, 400 szt. cygaretek, 200 szt. cygar, 1 kg. Tytoniu, 10 l spirytusu, 20 l mocniejszego alkoholu, 90 l wina i 110 l piwa.

Jakie dokumenty potrzebne są w razie konieczności skorzystania z służby zdrowia we Włoszech?

W nagłych przypadkach turyści z Polski objęci są we Włoszech bezpłatną podstawową opieką medyczną. Opłaca się jednak wykupić polisę ubezpieczenia podróznego, która w razie potrzeby umożliwi pokrycie kosztów bardziej zaawansowanego leczenia i transport medyczny. Jeżeli posiadamy ubezpieczenie prywatne należy zapoznać się z jego warunkami, gdyż w większości przypadków ubezpieczeniem objęte są koszty leczenia powyżej pewnych kwot, które należy samemu opłacić. Przed wyjazdem za granicę dobrze jest jednak w oddziale wojewódzkiego NFZ złożyć wniosek o wydanie Europejskiej Karty Ubezpieczenia Zdrowotnego, która jest dowodem posiadania takiego ubezpieczenia.

Ze względu na inną florę bakteryjną należy starannie wybierać restauracje lub jadać w hotelach i przestrzegać podstawowych zasad higieny. Turyści powinni pić wyłącznie wodę butelkowaną, ewentualnie gotowaną co najmniej 10 min. Szczepienia ochronne nie są wymagane i nie ma zagrożeń sanitarno-epidemiologicznych, niemniej przed wyjazdem warto sprawdzić czy szczepienia nie są zalecane sezonowo.

Ważne informacje MSZ

Dokumentem uprawniającym do wjazdu i wyjazdu z Włoch tak jak i innych krajów Unii Europejskiej jest dowód osobisty lub paszport. Na terenie Włoch bez wizy można przebywać 90 dni, a okres ważności paszportu nie może być krótszy niż dozwolony czas pobytu.

Szczegółowe i aktualne informacje można znaleźć na stronie MSZ: www.msz.gov.pl lub na stronie ambasady polskiej w Rzymie: www.rzym.polemb.net

Ambasada Rzeczypospolitej Polskiej w Republice Włoskiej

Włochy, Rzym, Via Pietro Paolo Rubens, 20, 00197

Tel.: 0039 06 362 04 200, 0039 06 362 04 204

Tel.: 0039 06 362 04 300 (Wydz. Kons.)

Tel. dyżurny: 0039 335 599 52 12 (po godz. pracy)

Faks: 0039 06 321 78 95 Faks: 0039 06 362 04 322

rzym.amb.sekretariat@msz.gov.pl

www.rzym.polemb.net

Pogoda

	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
Najwyższe temperatury	14	15	17	19	23	27	30	30	27	23	19	16
Najniższe temperatury	7	7	9	11	14	18	21	21	19	15	11	9
Temperatura wody	14	13	14	15	17	20	23	24	23	21	18	15
Godziny słoneczne	4	4	6	7	9	9	11	10	8	6	4	3
Dni deszczowe	8	7	7	5	4	1	0	1	3	6	9	9
Wilgotność	80	78	77	76	75	70	70	72	74	77	77	80